

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ ΜΕ 500 ΛΕΞΕΙΣ: Η δύναμη του παραμυθιού

Γράφει η Διώνη Δημητριάδου //

*Μάκης Τσίτας: “Έρχεται ο γίγαντας”,
εικόνες: Νικόλας Χατζησταμούλος,
εκδόσεις Μεταίχμιο*

Το παραμύθι, όπως και το παιχνίδι, είναι οι πιο εύσχημοι και κατάλληλοι τρόποι, προκειμένου το παιδί να ενσωματωθεί ομαλά, μέσα από τη δική του αντιληπτική ικανότητα, στον κόσμο των μεγάλων. Η μικρογραφία του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο (αθώο κατά τα άλλα) παιχνίδι, καθιστά απρόσκοπτη τη σταδιακή ωρίμαση, και το παιδί κοινωνικοποιείται ακολουθώντας τα ίχνη των μεγαλύτερων και αποδεχόμενο όλα τα στερεοτυπικά ισχύοντα ως φυσιολογικές εκδοχές της ζωής. Το παραμύθι, από την άλλη, ενταγμένο εν πολλοίς και αυτό στα παραδεδομένα ισχυρά πρότυπα, χρησιμοποιώντας την παρηγορητική παραμυθία, παρουσιάζει τον κόσμο όπως ιδεατά θα ήταν, αν η φαντασία αποδεικνυόταν πιο δυνατή από τη λογική. Ωστόσο, σε αντίθεση με το παιχνίδι που αποτελεί πιστή αναπαράσταση των προτύπων που η κυρίαρχη ιδεολογία έχει επιβάλει, το παραμύθι στα χέρια

ικανών γραφιάδων έχει την ικανότητα να προσφέρει την άλλη όψη των πραγμάτων, ακόμη κι αν σιμκοορούνται οι εικόνες του με ό,τι ο ενήλικος κόσμος έμαθε να θεωρεί σταθερό και ανηλλοίπιτο, χαρισματικός πεζογράφος, διεμβολίζει τις ισχυρούσες αντιληψεις, φθάνοντας στον πυρήνα τους, τις αποδομεί, και με τα δικά του, νέα υλικά, τις προσφέρει διαφορετικές, έτοιμες για την παιδική πρόσληψη. Στο πρόσφατο βιβλίο του, με τον τίτλο *Έρχεται ο γίγαντας*, που παραπλανητικά θυμίζει ήρωες των παλαιών παραμυθιών (τον κακό ή τον καλό γίγαντα), κατορθώνει να καταρρίψει την ισχύ του ψεύδους που διασπειρόμενο τεχνηέντως είναι ικανό να παρασύρει το κοινωνικό σώμα στη λανθασμένη όψη της πραγματικότητας. Το επιτήδειο ψεύδος παρουσιάζεται, για παράδειγμα, με τον μανδύα μιας επερχόμενης καταστροφής: ένα ισχυρό μέσο ενημέρωσης (με τη βοήθεια των προωθητών του μηνύματος, καλά γυμνασμένων να επιδρούν στην κοινή γνώμη) συχνά αρκεί. Εδώ, όμως, έρχεται η δύναμη του παραμυθιού. Ποιο παιδί θα μπορούσε να κατανοήσει το γνωστό του Μακ Λούαν «το μέσο είναι το μήνυμα»; Κι όμως, μέσα από το παραμύθι προσλαμβάνει την απειλή πίσω από τη διαρκώς διογκούμενη σε μέγεθος μαζική παράκρουση.

Στην ιστορία του Τσίτα μια φήμη εξαπλώνεται σε μια ήσυχη ως τότε πόλη. Ένας φοβερός γίγαντας, ο Αγκουγκαράν, πλησιάζει. Όλοι τρέχουν να προμηθευτούν τα απαραίτητα και να θωρακιστούν καλά στα σπίτια τους. Ο τρόμος έχει κυριαρχήσει, και οι μόνοι που χαίρονται είναι όσοι διέσπειραν τη φήμη αυτή: ο καθένας με τον τρόπο του πλουτίζει. Αντιστρέφοντας την εικόνα, ο Τσίτας φέρνει στη θέση του γίγαντα ένα καλοκάγαθο νάνο, τον Βρασίδα. Ακόμη και η επινόηση ενός κοινού ονόματος, σε αντίθεση με το εξωπραγματικό όνομα του γίγαντα, αρκεί για να εξοικειωθεί το παιδί με την αντιστροφή του επινοημένου ψεύδους, την απλή αλήθεια των πραγμάτων. Όσο, μάλιστα, τα παιδιά απορροφώνται πλέον από μικρότερη ηλικία στη μαγεία της εικόνας και του διαδικτύου, τόσο πιο εύστοχη καταλήγει η ιστορία του Βρασίδα. Δεν είναι αλήθεια ό,τι μας προσφέρεται μέσα από μηχανισμούς μαζικής παραπληροφόρησης. Η αλήθεια ίσως κρύβεται ακριβώς στην αντίθετη όχθη.

Κάτω από αυτό το πρίσμα, το παραμύθι του Τσίτα δεν απευθύνεται μόνο στα παιδιά. Ο τρόπος της γραφής, η επιλογή του παραμυθιού, φαίνεται να αφορά μόνον αυτά, ενώ η ουσία στοχεύει ομοίως και στους γονείς, που συχνά ευθύνονται για την ευπιστία των παιδιών τους, καθώς οι ίδιοι είναι περισσότερο ευεπίφοροι στις ψεύτικες εικόνες, την πληροφόρηση που καταλήγει παραπληροφόρηση ενταγμένη μέσα σε έναν κοινά αποδεκτό τρόπο ζωής (αυτό κάνουν όλοι, άρα είναι σωστό), μια καθημερινότητα δηλαδή που εμφανίζεται ιδεώδης χωρίς να είναι. Πρότυπα που αναπόφευκτα περνούν και στα παιδιά τους.

Η εικονογράφηση του βιβλίου από τον Νικόλα Χατζησταμούλο συμπληρώνει το ευφυές κείμενο με τον καλύτερο τρόπο. Ένα βιβλίο για παιδιά αλλά όχι μόνο γι' αυτά. Προσφέρεται και η δυνατότητα μέσω κωδικού (Qr code) να ακούσετε την ιστορία αφηγημένη από τον ίδιο τον συγγραφέα της.

Μάκης Τσίτας

“

Απόσπασμα

Στο μεταξύ, τα νέα που έφταναν για τον γίγαντα ήταν όλο και πιο άσχημα.

Οι εφημερίδες έγραφαν πολύ δυσάρεστες ειδήσεις, που έκαναν τους πάντες να φοβούνται και να απελπίζονται. Το κακό πλησίαζε ολοένα κι αυτοί δεν ήξεραν αν θα μπορούσαν τελικά να το αντιμετωπίσουν...

Έκαναν όμως όλα όσα έπρεπε: αποθήκευσαν τρόφιμα, έβαλαν πάνω στα τραπέζια τα όπλα και σφράγισαν όσο καλύτερα μπορούσαν τα σπίτια τους.

Και περίμεναν. Είχαν μεγάλη αγωνία και φόβο για το τι θα γίνει.

Όσπου τρεις μέρες μετά ακούστηκε ένας απαίσιος θόρυβος, που έκανε τα σπίτια να τρέμουν και τα τζάμια να τρίζουν. Κι αμέσως εμφανίστηκε μια τεράστια σκιά που έκρυψε τον ήλιο.